

The conducted scientific research indicates the need for further work in the field of study of the didactic conditions of attracting computer graphics systems into the educational process, both in higher and secondary schools.

Key words: *subject competence, pedagogical experiment, control and experimental groups, χ^2 -criterion, Mann-Whitney criterion, λ -Kolmogorov-Smirnov criterion.*

УДК 378:[37.091.33-027.22:784]

Анна Кифенко

Київський університет імені Бориса Грінченка

ORCID ID 0000-0001-7996-1768

DOI 10.24139/2312-5993/2018.09/251-261

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-СЛУХОВОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В НАВЧАЛЬНОМУ ХОРОВОМУ КОЛЕКТИВІ

У статті висвітлено перебіг і результати експериментальної перевірки ефективності методики формування музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі – розкрито основні етапи експериментальної перевірки зазначеного феномену, обґрунтовано методи та прийоми роботи, що були використані під час педагогічного експерименту, визначено ефективність проведеної експериментальної роботи за допомогою емпіричних і статистичних методів. Представлено результати дослідження, які засвідчили ефективність методики формування музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі.

Ключові слова: *майбутні вчителі музичного мистецтва, експериментальне дослідження, педагогічні умови, музично-слухова активність, навчальний хоровий колектив, співацькі навички, стрій, керівник хору.*

Постановка проблеми. Формування музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі – складний, цілеспрямований і багатогранний процес, який повинен бути чітко структурованим та наповненим глибоким змістом. У навчальному процесі основою формування професійності виконання виступає музично-слухова активність, яка, у свою чергу, забезпечує слухо-рухову координацію, оцінювання виконання за художніми й технічними параметрами, здійснює коригування виконавського процесу та його результату.

У нашому дослідженні музично-слухову активність було розглянуто як інтегровану особистісну психофізіологічну якість, що характеризується взаємозв'язком фізіологічних, емоційних, вольових і мотиваційних компонентів діяльності особистості, та охоплює такі структурні компоненти: мотиваційно-ціннісний, акустично-фізіологічний та емоційно-вольовий. Ґрунтуючись на теоретичних розвідках та на результатах констатувальної діагностики, було розроблено методику формування музично-слухової

активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі, ефективність якої перевірялась експериментально.

Аналіз актуальних досліджень. У новітніх дослідженнях з проблем вокально-хорової підготовки вчителів музичного мистецтва змінено орієнтації наукових пошуків із формування виконавської вокальної техніки на проблему її відповідності художньо-інноваційним вимогам. Так, фахівцями досліджено: теоретико-методологічні засади вокальної підготовки на основі комплексного підходу (Н. Овчаренко), проблеми виокремлення особливостей виховання хорових співаків (А. Гвоздецький, Є. Хекало), аспекти проведення занять хорового класу (Н. Нарожна, Д. Виноградча, І. Лебедкіна), особливості вокальної художньо-виконавської підготовки (Чжан Яньфен), синтез психолого-педагогічних та мистецтвознавчих аспектів у вокальній підготовці (Н. Гребенюк), педагогічний потенціал художньо-мистецьких традицій (Вей Лімін). Феномен «музично-слухова активність» вивчається в наукових дослідженнях Л. Дашицької, З. Корінця, С. Миколинської, С. Сливко та ін.

Мета статті полягає у висвітленні перебігу й результатів експериментальної перевірки ефективності методики формування музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі.

Методи дослідження. Основними методами дослідження під час педагогічного експерименту стали: емпіричні (анкетування, педагогічне тестування, педагогічне спостереження, опитування, педагогічний експеримент) та статистичні (обрахунок і відображення даних у графічних формах та таблицях).

Виклад основного матеріалу. Констатувальний етап експерименту проводився в кінці 2017 на початку 2018 навчального року на заняттях навчального хорового колективу в Університетському коледжі Київського університету імені Б. Грінченка.

Експериментальне дослідження на формувальному етапі здійснювалося на заняттях з хорового класу та практики роботи з хором. Доцільно зазначити, що заняття з хорового класу та практики роботи з хором є системою практичних занять, що забезпечують формування здатності свідомо керувати процесом фonaції відповідно до вокально-хорових і художніх завдань, пов'язаних з виконанням конкретного хорового твору. Методика формувального експерименту здійснювалась у кілька етапів, кожен із яких був націлений на формування одного з компонентів: мотиваційно-ціннісного, акустично-фізіологічного, емоційно-вольового.

У формувальному експерименті взяв участь 81 студент 1–4 курсів. З них 40 студентів увійшло до експериментальної групи (ЕГ), 41 – до складу контрольної групи (КГ). Процесуальна основа формувального експерименту базувалася на виокремленні обґрунтованих за результатами

констатувального експерименту компонентів музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва з метою унаочнення й конкретизації структури його методичної організації. У нормативному навчальному процесі кожен із компонентів музично-слухової активності існує в тісному взаємозв'язку і взаємовпливі, що й створює комплексну систему.

Теоретичний аналіз структури музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва, його показників, критеріїв і рівнів дозволяє перейти до викладення сутності організації формувального експерименту, у ході якого здійснено конструктивну трансформацію методичних основ формування музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі. Дослідна робота була спрямована на розвиток вокально-хорових навичок як кінцевого результату формування музично-слухової активності.

Формувальний експеримент складався з трьох етапів: спонукально-орієнтаційного, розвивально-дієвого, діяльнісно-результативного. Дослідно-експериментальна робота включала також проведення серії діагностичних зрізів: проміжних (після кожного етапу формувального експерименту), контрольних (після проведення всієї експериментальної роботи).

Перший етап формувального експерименту – спонукально-орієнтаційний – спрямований на розширення обізнаності студентів з питань вокально-хорового мистецтва, теоретичних знань, необхідних для усвідомленого здійснення вокально-слухової діяльності. Даний етап передбачав формування особистісної спрямованості майбутнього вчителя музичного мистецтва на вокально-хорову діяльність. У формувальному експерименті було реалізовано такі педагогічні умови, що дозволяли майбутнім учителям музичного мистецтва не лише збагатити власні отримані знання, набуті конструктивні вміння, які постійно вдосконалювались у процесі вокально-хорової роботи, але й творчо використовувати їх для підвищення рівня своєї майстерності в навчально-виховному процесі в закладі освіти.

Результативність дослідно-експериментального впровадження виокремлених педагогічних умов ми визначали за допомогою підсумкового зрізу, який було проведено в експериментальній (ЕГ) і контрольній групах (КГ) студентів. Основне завдання підсумкового етапу дослідно-експериментальної роботи полягало у виявленні наявної динаміки рівнів сформованості музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі в експериментальній (ЕГ) і контрольній (КГ) групах після завершення формувального експерименту та в порівнянні результатів констатувального і формувального етапів дослідно-експериментальної роботи. З метою отримання підсумкової інформації про рівень сформованості музично-слухової активності майбутніми вчителями музичного мистецтва було

проведено тестування (письмове та музично-виконавське), виконання поставлених експериментальних задач, експертне оцінювання рівня відповідних досягнень, вивчення документів, що засвідчували результати експертних висновків; проаналізовано продукти навчально-творчої, навчально-виконавської та концертної діяльності студентів. Порівняльно-зіставний аналіз кількісних та якісних результатів, отриманих під час застосування експериментальної методики формувального етапу з відомостями, отриманими на констатувальному етапі роботи, було здійснено на основі використаних методик відповідно до кожного з розроблених критеріїв. Загальний результат за першим, мотиваційно-ціннісним, критерієм (показники: ступінь зацікавленості щодо формування професійних знань в оволодінні вокально-хоровими вміннями та навичками, міра глибини мотивів, позитивного ставлення до хорового мистецтва та вокально-хорової діяльності) показує динаміку збільшення позитивного результату, в експериментальній групі (ЕГ): з 65,8 % за матеріалами констатувального експерименту (зокрема 31,7 % респондентів, які досягли високого рівня сформованості означеного феномена) до 92,7 % за матеріалами формувального експерименту (з них на високому рівні опинились – 58,5 % студентів). Стосовно загальних відомостей щодо низького рівня сформованості музично-слухової активності в експериментальній групі (ЕГ) виявлено зміни з 34,1 % до 7,3 % студентів. Стосовно контрольної групи (КГ) можемо зазначити, що там теж спостерігалася динаміка росту позитивного результату, але набагато менше, ніж в ЕГ, а саме – зростання показників відбулось з 65 % (із них високого рівня досягли – 32,5 % студентів) до 67,5 % (високого рівня досягли також – 32,5 % студентів); динаміка зменшення низького рівня сформованості музично-слухової активності відобразилась так: відбулося зменшення кількості студентів з 35 % респондентів до 32,5 % студентів.

Динаміка процесу формування другого показника мотиваційно-ціннісного компонента – міри глибини мотивів, позитивного ставлення до хорового мистецтва та вокально-хорової діяльності в експериментальній групі (ЕГ) відображено в досягненні таких результатів: зростання високого й середнього рівнів сформованості музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва відбулося відповідно від 29,3 % та від 34,1 % студентів за матеріалами констатувального етапу експерименту до 56,1 % та до 31,7 % студентів після проведення формувального етапу експерименту; зменшення кількості осіб з низьким рівнем сформованості музично-слухової активності відбулось від 36,6 % на констатувальному етапі експерименту до 12,2 % студентів за результатами формувального етапу експерименту. У контрольній групі (КГ) відповідно відбулися такі зміни: зростання високого рівня сформованості музично-слухової активності піднялося – від 30 % до 32,5 % студентів, середнього рівня – від 32,5 % до 35 % та зменшення

низького рівня відбулося – від 37,5 % до 32,5 % студентів, тобто спостерігалися значно нижчі результати досягнення сформованості музично-слухової активності, ніж в експериментальній групі.

На основі проведеного порівняльно-зіставного аналізу сформованості музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва було виведено узагальнені результати за першим і другим показниками мотиваційно-ціннісного критерію. Отримані узагальнені кількісні відомості оформлено у вигляді таблиці (див. табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка зростання рівнів сформованості музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва за мотиваційно-ціннісним компонентом

Показники критерію	Рівні	Констатувальний етап				Формувальний етап			
		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
		Осіб 40		Осіб 41		Осіб 40		Осіб 41	
		К.с.	%	К.с.	%	К.с.	%	К.с.	%
Ступінь зацікавленості щодо формування професійних знань в оволодінні вокально-хоровими вміннями та навичками	В	13	32,5	13	31,7	13	32,5	24	58,5
	С	13	32,5	14	34,1	14	35	14	34,1
	Н	14	35	14	34,1	13	32,5	3	7,3
Міра глибини мотивів, позитивного ставлення до хорового мистецтва та вокально-хорової діяльності	В	12	30	12	29,3	13	32,5	23	56,1
	С	13	32,5	14	34,1	14	35	13	31,7
	Н	15	37,5	15	36,6	13	32,5	5	12,2
Узагальнені відомості	В	13	31,3	12	30,5	13	32,5	23	57,3
	С	13	32,5	14	34,1	14	35	13	32,9
	Н	14	36,2	15	35,4	13	32,5	5	9,8

Загальний результат за другим критерієм сформованості музично-слухової активності – акустично-фізіологічним – виявив зростання динаміки

високого рівня (у відсотковому вираженні) в експериментальній групі (ЕГ): з 22 %, за матеріалами констатувального експерименту, до 61 % – за матеріалами формувального експерименту. У контрольній групі (КГ) відповідно відбувалися такі зміни: з 22,5 % до 30 % студентів – учасників експериментальної роботи. Відомості, що отримані за окремими показниками акустично-фізіологічного компонента музично-слухової активності, а саме: сформованість співацьких навичок; сформованість вокально-хорових навичок, – відображено в таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка зростання рівнів сформованості музично-слухової активності за акустично-фізіологічним компонентом

Показники критерію	Рівні	Констатувальний етап				Формувальний етап			
		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
		Осіб 40		Осіб 41		Осіб 40		Осіб 41	
		К.с.	%	К.с.	%	К.с.	%	К.с.	%
Сформованість співацьких навичок	В	9	22,5	9	22	12	30	25	61
	С	19	47,5	20	48,8	20	50	12	29,3
	Н	12	30	12	29,3	8	20	4	9,8
Сформованість вокально-хорових навичок	В	10	25	11	26,8	13	32,5	26	63,4
	С	18	45	19	46,3	19	47,5	13	31,7
	Н	12	30	11	26,8	8	20	2	4,9
Узагальнені відомості	В	10	23,8	10	24,4	13	31,3	25	62,2
	С	19	46,3	19	47,6	20	48,8	12	30,5
	Н	11	29,9	12	28	7	19,9	4	7,3

Динаміку процесу формування емоційно-вольового компонента (показники: здатність володіння емоційним станом під час виконання хорового твору; здатність до емоційного осягнення змісту вокально-хорового твору), відображено в таких результатах: зростання кількості студентів, які досягли високого й середнього рівнів сформованості відповідних умінь відповідно від 7,3 % осіб та від 34,1 % осіб за матеріалами результатів констатувального етапу експерименту до 43,9 % та 48,8 % кількості студентів після проведення формувального етапу експерименту; зменшення кількості осіб з низьким рівнем відбулося таким чином: від 58,5 % осіб на констатувальному етапі експерименту до 7,3 % за результатами формувального етапу у КГ відповідно: зростання високого рівня – від 7,5 % до 17,5 %, середнього рівня – від 32,5 % респондентів до 52,5 % осіб та зменшення кількості осіб експерименту низького рівня – від 60 % осіб до 30 % студентів. Зміни в контрольній групі (КГ) менш значні порівняно з експериментальною групою (ЕГ).

Таблиця 3

Динаміка зростання рівнів сформованості музично-слухової активності за емоційно-вольовим компонентом

Показники критерію	Рівні	Констатувальний етап				Формувальний етап			
		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
		Ос. (40)		Ос. (41)		Ос. (40)		Ос. (41)	
		К.с.	%	К.с.	%	К.с.	%	К.с.	%
Здатність володіння емоційним станом під час виконання хорового твору	В	4	10	4	9,8	7	17,5	17	41,5
	С	19	47,5	19	46,3	19	47,5	18	43,9
	Н	17	42,5	18	43,9	14	35	6	14,6
Здатність до емоційного осягнення змісту вокально-хорового твору	В	3	7,5	3	7,3	7	17,5	18	43,9
	С	13	32,5	14	34,1	21	52,5	20	48,8
	Н	24	60	24	58,5	12	30	3	7,3
Узагальнені відомості	В	4	8,8	3	8,6	7	17,5	17	42,7
	С	16	40	16	40,2	20	50	19	46,4
	Н	20	51,2	22	51,2	13	32,5	5	10,9

Отримані результати свідчать про достатньо високу ефективність упроваджених педагогічних умов і відповідного методичного комплексу щодо підвищення рівня сформованості музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі.

Таблиця 4

Порівняння розподілів контрольної та експериментальної груп за рівнями сформованості музично-слухової активності на констатувальному етапі та підсумковому зрізі за критерієм Пірсона χ^2

	Емпіричне значення критерію Пірсона χ^2 при порівнянні КГ і ЕГ (констатувальний зріз)	Емпіричне значення критерію Пірсона χ^2 при порівнянні КГ і ЕГ (підсумковий зріз)
Показник 1	0,0247	9,5094
Показник 2	0,0247	6,3590
I компонент	0,0992	6,3590
Показник 3	0,0133	8,3141
Показник 4	0,1058	9,0474
II компонент	0,0311	6,5963
Показник 5	0,0180	9,6195

Показник 6	0,0247	10,254
III компонент	0,2258	7,7367
Узагальнені результати	0,0180	7,0470

Аналіз розрахунків дозволяє констатувати на початку експерименту незначну розбіжність між розподілами контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ) груп за всіма показниками розроблених критеріїв та складовими компонентної будови (емпіричне значення критерію Пірсона χ не перевищує критичне значення 5,99 (рівень статистичної значущості 0,05)). Після експерименту, навпаки, спостерігаємо значну розбіжність між розподілами контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ) груп за рівнями сформованості всіх показників і компонентів (емпіричне значення критерію Пірсона χ перевищує критичне значення 5,99 % (рівень статистичної значущості 0,05) осіб до 44,7 % осіб).

Таблиці остаточних відомостей динаміки зростання рівнів сформованості структурних компонентів музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі наочно переконують в ефективності й результативності проведеної експериментальної роботи за узагальненими даними (див. табл. 5).

Таблиця 5

Динаміка зростання рівнів сформованості музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі (констатувальний і формувальний зрізи, %)

Компоненти	Рівні	Констатувальний експеримент		Після проведення формувального експерименту (підсумковий зріз)	
		КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Мотиваційно-ціннісний	В	31,3	30,5	32,5	57,3
	С	32,5	34,1	35	32,9
	Н	36,2	35,4	32,5	9,8
Акустично-фізіологічний	В	23,8	24,4	31,3	62,2
	С	46,3	47,6	48,8	30,5
	Н	29,9	28	19,9	7,3
Емоційно-вольовий	В	8,8	8,6	17,5	42,7
	С	40	40,2	50	46,4
	Н	51,2	51,2	32,5	10,9

У таблицях 5 та 6 представлено узагальнені відомості стосовно рівнів сформованості музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі як результат порівняльного

аналізу констатувального етапу та підсумкового зрізу після проведення формувального експерименту.

Таблиця 6

Узагальнені відомості рівнів сформованості музично-слухової активності майбутніх учителів музичного мистецтва в навчальному хоровому колективі (зіставний аналіз констатувального експерименту й підсумкового зрізу після проведення формувального експерименту за всіма компонентами), %

Рівні сформованості	Констатувальний експеримент		Після проведення формувального експерименту (підсумковий зріз)	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Високий	18,8	28,5	25	45, 7
Середній	39,7	20,7	44,7	41, 2
Низький	41,5	50,8	30,3	13,1

Висновки. Отже, у групах, які мали майже однакові попередні результати, відбулися такі динамічні зміни: в ЕГ кількість досліджуваних високого рівня зросла з 28,5 % до 45,7 %, середнього рівня – з 20,7 % до 41,2 %, натомість кількість досліджуваних низького рівня впала з 50,8 % до 13,1 %. У КГ ситуації склалася дещо по-іншому: кількість досліджуваних високого рівня зросла з 18,8 % до 25,2 %, середнього рівня – з 39,7 % до 44,5 %, низького рівня – впала з 41,5 % до 30,3 %. Таким чином, у КГ студентів, які навчалася за традиційною методикою, спостерігалася позитивна динаміка, але менш інтенсивна, ніж в ЕГ. Динаміка позитивних змін набувала інтенсивності по мірі здійснення формувального експерименту. Це зумовлено тим, що знання та творчі навички, яких набували випробувані в ході експерименту, накопичувалися, що сприяло підвищенню рівня на кожному наступному етапі експерименту. Наприкінці було проведено порівняльний аналіз результатів та підтверджено їх ефективність шляхом здійснення автоматичних розрахунків за критерієм Фішера. Розрахунки підтвердили результати дослідження, адже значення кутового перетворення порівнювало 3,485, яке розташоване в зоні значущості за віссю Фішера.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асафьев, Б. В. (1971). *Музыкальная форма как процесс*. Ленинград: Музыка (Asafiev, B. V. (1971). *Musical form as a process*. Leningrad: Music).
2. Бузова, О. Д. (2004). *Поліхудожнє виховання як засіб удосконалення музичної підготовки майбутніх вчителів музики* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02).

(Buzova, O. D. (2004). *Poly-artistic education as a means of improving musical training of the future music teachers* (PhD thesis abstract)).

3. Емельянов, В. В. (2000). *Развитие голоса. Координация и тренинг*. Серия Мир медицины. СПб.: Лань (Yemeljanov, V. V. (2000). *Voice training. Coordination and training*. Series World of Medicine. SPb.: Lan).

4. Коваль, Л. Г. (1991). *Взаимодействие учителя и учащегося в процессе формирования эстетических отношений средствами музыкального искусства* (автореф. дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.01) (Koval, L. H. (1991). *Interaction of the teacher and student in the process of formation of aesthetic relations by means of musical art* (PhD thesis abstract)).

5. Кузнецов, Ю. М. (2007). Квасігармонійність співочого голосу. *Збірник наукових праць першого міжнародного міждисциплінарного конгресу «Голос»*, (сс. 7-12) (Kuznetsov, Yu. M. (2007). Quasilitaracy of singing voice. *Collection of scientific works of the first international interdisciplinary congress "Voice"*, (pp. 7-12).

6. Падалка, Г. (2008). *Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін)*. К.: Освіта України (Padalka, H. (2008). *Pedagogy of art (theory and methodology of teaching artistic disciplines)*. K.: Education of Ukraine).

РЕЗЮМЕ

Кифенко Анна. Экспериментальная проверка эффективности методики формирования музыкально-слуховой активности будущих учителей музыкального искусства в учебном хоровом коллективе.

В статье отражен ход и результаты экспериментальной проверки эффективности методики формирования музыкально-слуховой активности будущих учителей музыкального искусства в учебном хоровом коллективе, раскрыты основные этапы экспериментальной проверки отмеченного феномена, обоснованы методы и приемы работы, которые были использованы во время педагогического эксперимента, определена эффективность проведенной экспериментальной работы на основе эмпирических и статистических методов. Представлены результаты исследования, которые засвидетельствовали эффективность методики формирования музыкально-слуховой активности будущих учителей музыкального искусства в учебном хоровом коллективе.

Ключевые слова: будущие учителя музыкального искусства, экспериментальное исследование, педагогические условия, музыкально-слуховая активность, учебный хоровой коллектив, навыки певцов, строй, руководитель хора.

SUMMARY

Kyfenko Anna. Experimental review of the efficiency of the methods of music aural activity formation of prospective music teachers in the training choir.

The article describes the course and results of the experimental verification of the efficiency of the methods of music aural activity formation of prospective music teachers in the training choir – the basic stages of experimental verification of the mentioned phenomenon are revealed, the methods and techniques of work that have been used during the pedagogical experiment are substantiated, the efficiency of carrying out experimental work with the help of empirical and statistical methods is determined. The results of the research, which showed the efficiency of the methods of music aural activity formation of prospective music teachers in the training choir, are presented. In our study, musical and auditory activity was considered as an integrated personal psycho-physiological quality, which is characterized by the interconnection of the physiological, emotional, volitional and

motivational components of the person activity, and covers the following structural components: motivational-value, acoustic-physiological and emotional-volitional. The purpose of the paper is to highlight the course and results of the experimental verification of the efficiency of the methods of music aural activity formation of prospective music teachers in the training choir. In the course of theoretical modeling the evaluation criteria have been substantiated, with the help of which the level of formation of the indicated components has been determined experimentally.

Experiment results are: in EG – the number of high-level subjects increased from 28,5 % to 45,7 %, the average level – from 20,7 % to 41,2 %, whereas the number of students with low level fell from 50,8 % to 13,1 %. In the CG, the situation has developed in a slightly different way: the number of investigated students with high levels increased from 18,8 % to 25,2 %, the average level – from 39,7 % to 44,5 %, the low level dropped from 41,5 % to 30,3 %. Thus, the students of CG who studied under the traditional method, have a positive dynamics, but less intense than in the EG. It is also found out that all the components of the structure of music and auditory activity related. The dynamics of positive changes took on the intensity of exercise to the extent of forming experiment.

Key words: *future teachers of musical art, experimental research, pedagogical conditions, musical and auditory activity, training choir, skills of singers, musical line-up, leader of choir.*

УДК 378.147.88:371.314.6:373.5:378.4(076)

Наталія Коваленко

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка

ORCID ID 0000-0003-2854-2461

DOI 10.24139/2312-5993/2018.09/261-271

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ ТА ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЕКТУ

Гуртуючись на ретроспективному аналізі власної педагогічної практики розкрито особливості організації навчально-наукового педагогічного проекту, який об'єднав вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка», проведення студентського психолого-педагогічного дослідження та навчальної пропедевтичної практики майбутнього вчителя. Схарактеризовано структуру спільного проекту школи і університету: розробка діагностичних методик психолого-педагогічного дослідження та методичних розробок виховних заходів; пілотна апробація, експертна оцінка діагностичних методик та методичних розробок; проведення дослідження в період навчальної практики в початковій школі; проведення системи виховних формуючих заходів у початковій та основній школі; висвітлення отриманих результатів (підготовка до друку статей, друк збірок матеріалів).

Ключові слова: *педагогічна професійна підготовка, науково-дослідницька робота студентів, дослідницька компетентність майбутнього вчителя, практична педагогічна підготовка, навчальна педагогічна практика, навчально-науковий педагогічний проект, технологія формування дослідницької компетентності майбутніх учителів.*